

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Proprietatea și organul oficial al Asoc. instit. financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Inscris sub Nr. 22/1938 la Tribunalul Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1-3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci, cooperative și întreprinderi Lei 1500—; pt. particulari Lei 800—; pentru funcționarii publici și particulari Lei 500—. În străinătate Lei 2000—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 20—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Redactor responsabil: **Dr. Mihai Velicu**

Sumarul:

** † Alexandru Ottulescu — *Brânduș Gh.*: Sumară analiză a formelor juridice sub cari funcționează exploatarea comunale. — *Vancu Eugen*: Valuta viitorului. — *Mercator*: Din viața lui Rockefeller. — ** Cari societăți comerciale au de purtat Cartea Mare (Maestrul). — *Cronica*: Impozitul statistic. Piesele de 2000 Lei. Bonuri de cassă. Activitatea pieții. Lord Montague Collett Norman. Banenotele brune de 1000 Lei. Evreii în Ungaria.

† Alexandru Ottulescu.

Joi, la 18 Mai a. e. a fost înmormântat la Câmpulung Alexandru Ottulescu, fostul guvernator al Băncii Naționale a României.

A. Ottulescu descinde din o familie distinsă românească și și-a făcut studiile în țară. El a îmbrățișat cariera advocațială și a fost un jurist foarte apreciat. Tatăl său a ocupat în calitate de inginer un post superior la C. F. R.

În Septembrie 1940 A. Ottulescu a fost numit guvernator al Băncii Naționale, și a condus această mare instituție până în Aprilie a. e., când din cauza bolii sale a trebuit să se retragă. A trăit 63 ani.

Cu ocazia înmormântării sale, d-l Ion I. Lapedatu, viceguvernator al Băncii Naționale, a rostit un panegiric pe care îl reproducem mai jos.

* * *

Cu inimile cernite de adâncă părere de rău, ne plecăm cu respect înaintea

corpului neînsuflețit al lui Al. Ottulescu și îi aducem acum — când părăsește pentru totdeauna lumea aceasta — supremul omagiu pe care i-l datorăm pentru multele și prețioasele servicii aduse vieții publice românești, prin excelențele sale însușiri spirituale, prin femeinica sa cultură și pregătire profesională, prin sobrietatea caracterului său și prin sufletul înțelegător și simțitor la toate nevoile neamului și țării.

Vreme de aproape patru decenii, Al. Ottulescu, fără să fi avut situații scripitoare, pe care nu le-a căutat și nici nu le-a râvnit, și-a închinat, discret și modest, puțin știut de lumea cea mare, munca sa prețioasă și sufletul său generos intereselor superioare ale țării. Dela precedentul războiu mondial aproape n'a fost problemă juridică, financiară și social-economică de însemnătate, care să nu fi trecut prin analiza migăloasă și conștiințioasă a lui Al. Ottulescu. Contribuția lui valoroasă a dus la lămurirea unora dintre cele mai complicate chestiuni, atât în raporturile interioare ale țării, cât și în raporturile ei cu străinătatea.

Prin activitatea sa totdeauna desinteresată, a izbutit să câștige încrederea desăvârșită a marilor oameni cu care colabora, de patriotismul cărora se simțea legat printr'o unitate de vederi și caracter, urmându-i în pilda de devotament pentru binele obștesc.

Dar lumea a simțit totuși partea lui de muncă în slujba intereselor țării și opinia publică conștientă l-a ridicat în rândul celor mai de seamă și mai luminați patrioți. Prin această muncă desinteresată și înainte de toate prin caracterul său prob și loial, și-a câștigat un prestigiu moral la care numai la puțini li-e dat să ajungă.

Cu acest prestigiu a fost chemat Al. Ottulescu în fruntea Institutului de Emisiune, în epoca cea mai grea, cea mai critică și cea mai primejdioasă prin care avea să treacă această importantă instituție împreună cu întreaga țară. Și-a dat de sigur seama de răspunderea mare ce-și lua pe umerii săi. Nu a stat la îndoială. Dintr'un sentiment de înaltă datorie și patriotism, a primit această grea sarcină. Venia acum la Banca Națională a României nu numai cu prestigiul unei lungi, laborioase și fecunde activități, ci și cu hotărârea ca, în aceste vremuri de răscruce, să închine instituției și intereselor social-economice ale țării, toate gândurile sale, toată puterea sa de muncă, cu toată abnegațiunea, cu toată desinteresarea. Venia hotărât să slujească și să apere aceste interese de ordin general, cu orice preț, cu orice sacrificiu.

Dremurile aspre prin care trecem cereau, de sigur o asemenea personalitate, de o asemenea hotărâre.

Nu vom înșira acum tot ceea ce a făcut Al. Ottulescu pentru Banca Națională a României și binele țării, în cei mai bine de trei ani de muncă și sacrificiu, în fruntea celei mai mari instituții din țară. Vom spune numai că, dacă s'a izbutit să se mențină ordinea financiară, economică și socială din țară, în vremea celui mai cumplit războiu din câte s'au văzut vreodată, aceasta are a se mulțumi în bună parte înțelepciunii, devotamentului și energiei cu care Al. Ottulescu a înțeles să activeze pentru menținerea în condițiuni cât mai sănătoase a monetei naționale, slujindu-și astfel țara prin instituția ce cărmuia.

Pe frontul de rezistență din interior al țării, el rămâne unul dintre cei mai vrednici cărmuitori.

A reușit, dar cu sacrificiul propriei sale ființe.

Noi, colaboratorii lui, am fost zi de zi, ceas de ceas, martori la grijile și truda lui. L-am înțeles și l-am secondat din toată convingerea și cu toate puterile noastre. Am avut însă durerea de a-l vedea mistuindu-se până la sfârșitul său atât de dureros.

Dar, înaintea hotărârii divine care pune capăt unei vieți atât de laborioase, suntem datori să ne supunem cu resemnare.

De azi înainte, Al. Ottulescu rămâne — pentru viitoarele generații ce-i vor continua activitatea la Banca Națională a României, și cari vor avea puțința să vadă mai limpede și să judece mai drept, partea de sacrificiu al celor ce, în aceste vremuri de cataclism, și-au slujit țara — o podoabă în galeria vrednicilor cărmuitori ai instituțiunii, o pildă de înaltă valoare morală, o figură de eroic sacrificiu.

Guvernatorul Băncii Naționale a României, Consiliul General al ei și toți colaboratorii săi din corpul funcționăresc, împărtășesc sincer, marea durere a distinsei familii și aduc lui Al. Ottulescu în ceasul despărțirii de veci, prin osul recunoștinței și grațitudinii lor de totdeauna.

În sufletele noastre ale tuturor el va continua să trăiască ca o icoană a unui om de bine.

Să ne fie îngăduit însă, ca ultim cuvânt, să-i aducem un omagiu călduros și devotat în numele provinciilor de peste munți, în numele Ardealului, pentru care inima lui Al. Ottulescu a vibrat cu putere neșarmurită. Știm prin ce sbuciumări sufletești a trecut când țara de peste munți a fost sfâșiată. Știm ce căldă și mare înțelegere a avut totdeauna pentru cei ajunși din nou sub stăpânire străină. Știm că nu-și putea închipui nici așezarea țării și nici viitorul ei fără Ardealul românesc. Acest viitor este însă în mâinile lui Dumnezeu.

În preajma mormântului său, rugăm însă pe bunul nostru Dumnezeu să nu-l lase gândurile și nădejdele neîmplinite, iar sufletul său să-l așeze în rândurile celor buni și drepti.

Sumară analiză a formelor juridice sub cari funcționează exploatarea comunale.

Enunțând formele juridice cari ne preocupă, în totalitatea lor: serviciul comunal, întreprinderea comunală, regia publică comercială, regia intercomunală și concesiunea, observăm că primele trei pot fi grupate sub noțiunea de *regie directă*, deoarece patrimoniul exploatarea respective rămâne în plina proprietate a orașului, până când în cazul ultimelor două forme, el trece într-o *administrație cu totul separată* fără să mai formeze în mod direct un bun al orașului, decât poate în anumite condițiuni și după un timp oarecare. Orașul are însă în orice caz cuvântul său în Consiliul de administrație care exploatează drepturile sale exclusive.

În cadrul regiei directe avem deci prima formă juridică, serviciul comunal. Această formă nu aduce aproape nimic nou cu sine și este de mirare că trecând la o concepție nouă ea este totuși menținută, deși a devenit atât de repudiată. Este adevărat că prin ultima modificare a legii s'au creat și pe seama serviciului comunal unele inovațiuni, dar nici acestea nu sunt suficiente pentru a dinamiza exploatarea așa cum natura ei o cere.

A doua formă de organizare în cadrul regiei directe, este întreprinderea comunală.

Ea crează separațiunea administrativă între oraș și între exploatarea sale pentru ca să se poată acționa cu suplețea cerută de caracteristicile lor. Întreprinderea comunală mai aduce însă cu sine unele avantaje și anume:

a) Administrându-se separat, exploatarea este permanent urmărită în mersul ei de anumiți factori anume instituiți;

b) Deciziunile luate de forul conducător nu mai pot fi apelate și aduse în fața instanțelor de jurisdicție administrativă. Se înlătură astfel un neajuns care caracteriza prin excelență administrația românească. Inafară de aceasta situațiunile create se pot rezolva mai ușor, căci ori de câte ori este cazul, se poate trece la măsuri concrete pe teren, urmând ca pe urmă să se întocmească formalitățile de rigoare;

c) Capacitatea factorului de conducere este mult mai largă decât în sectorul pur administrativ, căci el poate angaja lucrări și furnituri până la o limită destul de mărită;

d) Simplificarea formelor la minimum prin faptul că s'a consacrat principiul bonificării serviciului;

e) Ierarhizarea rațională prin faptul creierii unei direcțiuni generale, dela care se pot lua oricând informațiuni, amănunte, îndrumări și care prin organele competente pe cari le are, rezolvă problemele ce-i sunt supuse cu toată urgența;

f) Urmărirea permanentă a mersului exploatarea din punct de vedere tehnic și administrativ printr'o coordonare și colectare de date și controale;

g) Intocmirea de programe de lucrări în cadre largi pentru buna dezvoltare a exploatarea.

Toate aceste avantaje ajută exploatarea în activitatea lor și le dă un randament de lucru mult mai superior. Ca să se evidențieze faptul în sine în ce fel se poate lucra pe calea aceasta, este suficient să se știe că în anul 1938 când a apărut legea pentru organizarea exploatarea comunale, orașele însele nu puteau încheia împrumuturi decât pe baza unei legi speciale. Întreprinderile comunale însă aveau nevoie în acest scop numai de o încheiere a Comitetului de conducere, justificată printr'un memoriu la Consiliul superior al exploatarea comunale.

Cu toate avantajele de mai sus, forma juridică a întreprinderilor comunale are totuși unele greutăți în funcționare deoarece ea nu posedă personalitate juridică. Din această cauză ea nu poate sta în justiție și în actele de angajare este nevoită să păstreze formele cuprinse în legea contabilității publice. Comitetul de conducere însuși este îngădit în activitatea lui prin plafoanele limitative pe cari le pune legea. De aceea forma juridică de exploatarea denumită „întreprindere comunală“ nu este cea mai desăvârșită. Tendința în această direcție trebuie să fie completa libertate de acțiune a factorului de conducere, apropiindu-se până la contopire cu societatea anonimă. Acest punct de vedere l-a acceptat în diverse studii și articole persoana cea mai competentă în a se pronunța în acest domeniu, d-l N. G. Caranfil fost director general al U. C. B.-ului și președinte al Consiliului superior al exploatarea comunale, actualmente director general al „Societății de gaz și electricitate“ din București. Domnia Sa a mers până la a preconiza o formă de administrare a exploatarea comunale, constând dintr'o cointeresare a orașului și a administrației comunale sub o formă oarecare. De altfel multe persoane cunoscătoare în ma-

terie admit această evoluție firească, adică organizarea exploatărilor comunale pe baze pur comerciale, pentru ca acestea să aibă toată libertatea de acțiune. Faptul se impune cu atât mai mult, cu cât exploatățile comunale sunt nevoite să lucreze cu anumite sarcini legate de natura lor, între cari cele mai importante sunt:

1. Funcționare permanentă, cu obligațiunea de a face față oricăror cereri;

2. Imposibilitatea stocării serviciilor sau a formării de rezerve;

3. Capitaluri investite mari cari cresc neconținut și trebuiesc făcute chiar în perioade de criză;

4. Imposibilitatea mutării sau a desfacerii instalațiilor în caz de nevoie.

De aceea forma lor de administrare trebuie să fie cu atât mai suplă, cu cât împrejurările le silesc să facă față multor situații neprevăzute.

A treia formă juridică în cadrul regiei directe adică regia publică comercială, realizează maximul de deziderate în legătură cu buna administrare și organizare a exploatărilor comunale. Ea este reglementată prin lege specială, legea pentru organizarea exploatărilor comunale, retușând doar anumite prevederi pentru ca s'o facă mai potrivită problemelor de exploatarea drepturilor exclusive ale administrațiilor locale.

Regia publică comercială consacră exploatărilor o perfectă independență și deci o libertate de acțiune compatibilă cu obiectul acestora, dându-le în funcționare suplețea unei societăți comerciale. Ea poate încheia orice acte cu oricine și este în stare să rezolve toate problemele tehnico-financiare pe o cale mult mai largă.

S'a accentuat în diverse rânduri că regia publică comercială este formă juridică optimă pentru exploatarea drepturilor exclusive ale orașelor. De aceea municipiile și-au organizat exploatățile sub această formă; ba Timișoara are trei exploatăți, una având ca obiect electricitatea și tramvaiul, alta apa, canalul și salubritatea, iar a treia diverse stabilimente economice ca: fabrica de cărămidă, carierele, fabrica de ghiață etc. Cernăuții și Chișinăul au de asemenea câte două exploatăți sub formă de regie publică comercială.

Regia publică comercială administrând exploatățile comunale sub o formă cu personalitate juridică proprie, întrunește maximul de avantaje cari se pot avea în această privință. Astfel patrimoniul exploatărilor nu se desparte de oraș, iar conducerea însași are o strictă le-

gătură cu aceasta primarul întrunind și calitatea de președinte al Consiliului de administrație, al regiei respective. În același Consiliu mai intră însă doi membri cu experiență tehnico-economică, așa că armonizarea specialităților în conducere este foarte bine conturată, ceea ce însemnează că, se poate lucra prin oameni cu pregătire și răspundere. Pe lângă toate acestea patrimoniul orașului, respectiv participarea lui, este perfect remunerată, deoarece regia trebuie să-i verse anumite cote din încasări cari variază în raport cu natura exploatărilor. De unde rezultă că regia publică comercială este o formă juridică prin care se tinde spre perfecționarea exploatărilor comunale din toate punctele de vedere.

Celelalte forme de exploatare a drepturilor exclusive sunt adoptabile numai în cazuri cu totul speciale, adică atunci când se caută rezolvarea unor situațiuni excepționale, cum ar fi lipsa completă a capitalului, a personalului, sau a altor elemente importante, cari determină funcționarea și mai cu seamă organizarea exploatărilor derivând din drepturile exclusive. Legea reglementează precis raporturile dintre ele și administrațiile locale, punând la punct toate chestiunile cari ar putea să dea naștere la interpretări, având în primul rând în vedere interesele colectivității. În special regia intercomunală, este menită să asocieze mai multe localități cari fiecare în parte nu-și pot organiza exploatarea drepturilor exclusive în mod rațional. După cum se vede ne găsim în fața unei legiuiri și a unor forme juridice, cari rezolvă toată varietatea de cazuri și armonizează rațional interesele colective cu cele individuale.

Ing. GH. BRÂNDUȘ.

Valuta viitorului.

Continua urcare a prețurilor, în legătură cu nestabilitatea monetară, aduc adeseori în discuție chestia valutară. Deoarece între împrejurările actuale nu poate fi vorba de o soluție, discuțiile s'au îndreptat spre acele vremuri, cari o să vie după încheierea păcii.

În discuțiunile acestea putem distinge două directive principale. Una este școala veche, care ține la etalonul aur, și alta școala nouă, care crede că se poate lipsi de acest străvechi măsurător de valori. Savanții economiei naționale susțin, că banul numai prin abuz a devenit totdeodată și capital, pe când de fapt trebuia să rămână pe veci numai un măsurător al va-

lorilor și un vehicol al comerțului și industriei. Aurul ar fi trebuit să rămână și mai departe numai un bun negociabil, ca orișicare alt bun, care se poate cumpăra și cu hârtie, dacă aceasta e decretată ca mijloc de plată. În relativ lungă perioadă de aproape un jumătate de veac, cât a durat pacea în Europa, înainte de primul războiu mondial, de fapt, moneda hârtie era preferată monetei aur. Oamenii primeau mai bucuros hârtia, căci era mai portativă și mai ușor de păstrat; în schimb putea fi orișicând schimbată în aur.

Ca și în viața particulară, așa și în viața statelor, valuta joacă un rol de mare putere. Câtă vreme aurul nu a fost detronat din poziția lui de suveran peste valori, fiecare stat a căutat, ca pe cât se poate, să ajungă în posesiunea unei cantități cât mai mari din acest metal prețios, pentru ca pe de o parte să-și consolideze economia internă, iar de alta, să câștige o ascensiune asupra economiei altor țări.

Războiul actual a dus în genere, prin cheltuielile enorme, la lichefierea mijloacelor de plată. În Europa, unele state, ca Anglia, Elveția, Suedia, Olanda, au rezistat un timp oareșicare, și unele rezistă și acuma la devalorizarea monetei lor, însă cea mai importantă dintre ele, Anglia, a trebuit să cedeze din vechile tradiții. În urma situației excepționale ca parte beligerantă, Anglia a devenit cu încetul tributară în așa măsură Statelor Unite, încât aceasta, în discuțiile privitoare la valuta post-belică, și-a asumat o poză de dominațiune mondială. Nu o mărturisește pe față, dar din motivele aduse în favorul unei unități mondiale bazate pe aur, se vede foarte ușor, că intenționează să-și valorifice supremația ce-i dă faptul, că este în posesiunea a 5/6-a parte din întreg stocul de aur mondial. Centrul de gravitate financiar al lumii ar trece deci dela Londra la New-York.

O mare putere politică și financiară, cum este Anglia, nu se dă cu toate acestea așa de ușor bătută. Deși în marea ananghie în care o pune războiul, a fost silită să accepte în folosul Americanilor, cedarea unor teritorii și drepturi în regiunea Antilelor, totuși Anglia rămâne mai departe ce a fost, stăpânitoarea unei părți a globului, cu o populațiune de cca 450 mil. locuitori. În complexul acesta imens, Anglia dispune de o mulțime de mine de aur din care chiar și azi se extrag 560.000 kg. aur anual. E numai o chestie de timp, ca la nevoie și Anglia să-și poată reface stocul de aur necesar stabilizării valutei.

Vremurile prin cari trecem, ne-au învățat, că această stabilizare nu trebuie privită ca ceva fix, dela ce nu există abatere. Soarta așa numitelor „plafoane“ este doar destul de elocventă. Sistemul de stabilizare al viitorului din contră, va trebui să fie ceva mobil și flexibil, ca să se poată adapta ușor pieții. Circulația extrem de vie ce se va desvolta după încetarea ostilităților, va aduce chiar și țările cele mai îndepărtate în contact de schimburi foarte apropiate una cu alta, așa, că pentru absorbirea și difuzarea producției vor trebui introduse principii noi de distribuție monetară.

Azi nu numai Germania, care s'a desbărat în cea mai mare parte de cătușele aurului, are mai multe feluri de etaloane, după cum e vorba de comerț intern sau extern, sau un anumit resort de plată, ci și Statele Unite vreo 4—5 feluri, după cum dictează scopul arătat mai sus. Dacă s'ar putea ajunge la un acord mondial între state, aceste ecrescențe ciudate de sigur că ar dispărea în favorul unei singure monete cu mult mai ușor de dirijat.

În discuțiile curente dirijarea aceasta a și luat unele forme, cari deși nu se pot numi concrete, totuși au la bază o idee bine conturată. Anume, pentru dirijarea monetei viitoare se proiectează un fond de manevră de 8—10 miliarde dolari la care ar contribui în prima linie Statele Unite, Anglia și Rusia. Acționarea acestui fond s'ar face în felul acela, că unde s'ar observa vreo deviere prea mare a mișcării prețurilor dela normal, acolo fondul să intervina în sensul unei nivelări, fie prin retragere, fie prin difuzare de credite, după cum mișcarea ar fi în creștere sau în scădere.

Ideea aceasta, care cade azi ca un mic sâmbure într'un mare haos, poate cu timpul să încolțească și să aducă roade de mult așteptate.

E. DANCU.

Din viața lui Rockefeller.

Despre Iohn Davison Rockefeller se poate spune, că era un om normal, bun creștin, un om de afaceri fără scrupule și încoronat de succes, și un binefăcător din principiu. Multe povești despre sărăcirea sa, metodele sale brutale în afaceri și fundațiunile sale imense ne încercă în judecarea caracterului său. Se spune că familia ar fi de origine germană. Considerând că prin a. 1910 în Statele Unite erau cca. 20 mil. locuitori de origine germană, lucrul acesta

este posibil. Tatăl său a fost medic rural care se ocupa și cu agricultura. Fiul a fost crescut în principii severe, învățat la agonistrie. Singura școală teoretică, Rockefeller a făcut-o în școala comerțului din Cleveland. Nu a cercetat-o mult timp, dar suficient, pentru ca să primească noțiuni temelnice de contabilitate.

Prima sa încercare în viața comercială a făcut-o după câțiva ani, în calitate de contabil cu un capital de 2000 Dollar. Jumătate din suma aceasta era împrumutată și avea de asociat un Englez în o afacere de comisioane. În anul 1859 la vârsta de 20 ani a venit prima dată în contact cu comerțul de petrol. El și-a concentrat toată activitatea asupra acestui nou produs al Pennsylvaniei, și asta a fost secretul succeselor sale de afaceri. El de sigur că nu a fost profet, și deci nici nu a putut nici pe departe prevedea posibilitățile care s'au deschis de atunci producției și comerțului de petrol. El a fost atras atunci numai de imediatele perspective ale comerțului cu petrol, și dacă afacerile de petrol nu ar fi fost așa de lucrative, de bună seamă că s'ar fi apucat de alte afaceri. Se poate spune, că „business“-ul era pentru el cea mai mare putere din lume, care domnește peste oameni, legi și politici. Părerea aceasta era justă într-o epocă, când Statele-Unite abia trecea dela starea agricolă la cea industrială și producătoare de materii prime.

În afacerile sale exploata fără cruțare slăbiciunile altora. Dacă un concurent sucombă, Rockefeller nu cunoștea pardon. Dacă statul căuta să împiedece prin legislație înființarea unui monopol al petrolului, îi făcea proces, Rockefeller nu ezita să folosească toate subterfugurile de eludare, fără de a considera dacă prin aceasta vine din nou în conflict cu legile, sau nu.

În uzinele sale proprii, regele petrolului știa să fie și marținos față de funcționarii săi superiori, care știau să-l ajute în munca sa. În opoziție cu Ford, Rockefeller privea pe micul angajat sau muncitor numai ca unelte cărora nu trebuia să se plătească mai mult decât ce era în mod necesar. Teodor Roosevelt îi numea un infractor al drepturilor, iar alții îi numeau criminalul cel mai mare al secolului. Tolstoi îl privea ca pe întruștarea duhului rău, cu care un om cinstit nu putea sta de vorbă.

Ținuta lui Rockefeller era caracteristică pentru America cea dinainte de primul război mondial, când fiecare om era avizat la propriile sale puteri. Era tipul omului din trecut, care în epoca lui Franklin Roosevelt nu mai are drept de existență. E curios, că acel om sgârbit, în a doua parte a vieții sale s'a ocupat în mare parte

numai cu lucrări filantropice. Niciodată nu cheltuia fără un plan. Băneșul cel mai mare ce-l da, era de 10 cenți, însă fundațiunile sale ating aproape un miliard dolari. Cele patru mai importante din fundațiunile sale sunt: „Institutul pentru cercetări medicale“, „Institutul pentru educațiune generală“, „Fundația Rockefeller pentru probleme filantropice“ cu o donațiune inițială de 100 mil. doll. și pe urmă „Institutul pentru ocrotirea copiilor“, care l-a întemeiat în amintirea soției sale, decedată atunci de 22 ani. Aceste se administrează cu cea mai mare scrupulozitate și fără niciun colorit politic.

Să nu se creadă că activitatea aceasta a lui Rockefeller ar fi vreun gest de pocăință pentru păcatele din trecut. El era încă din copilărie un bun creștin. Ca baptist puritan el considera câștigarea de avere ca o datorie, independent de considerațiuni umane. Un biograf scrie, că în inima sa afacerile și religia trăiesc lângă o altă în două compartimente strict izolate. Nouă Europenilor, ni se poate părea acest punct de vedere cam neînțeles, însă drept explicație trebuie să notăm, că în opoziția creștinismului englez se ține cont de o versiune a Vechiului Testament, în care se spune, că sârăcia e o pedeapsă a lui Dumnezeu. Rockefeller nu trăia deci în contradicție cu principiile sale. Tratatul și îmbrăcămintea sa erau foarte simple. Singura sa pasiune era jocul de „golf“. Nu bea, nu fuma și nu asista la nicio serbare. La vârsta de 80 ani s'a declarat pe sine de cel mai fericit om din lume. El a cuprins odată crezul său în următoarele cuvinte: „E o datorie religioasă de a câștiga atâtea parave cât numai se poate; a-și păstra atâtea cât numai se poate și a cheltui atâtea cât numai se poate“.

Înființarea concernului „Standard Oil Company“ a început cu mai sus amintita afacere de comision de petrol, și cu construirea unei mari rafinerii de petrol în Cleveland. Acestea sunt baza puterii lui Rockefeller, deoarece punând mâna pe marile rafinerii, a acaparat întreaga piață. În 1870 a înființat firma „Standard Oil Co“. Guvernul cea mare a dat o, primind dela diferitele societăți feroviare rivale, reduceri de transport pentru produsele sale. Încercarea căilor ferate pentru recâștigarea independenței lor tarifare nu a avut alt efect, decât ușurarea concentrării intenționate de Rockefeller a societăților concurente, ceea ce a pus baza la monopolul său de petrol.

Cătră anul 1880 concurenții lui Rockefeller au făcut o ultimă încercare să se opună, construind conducte proprii de petrol. Totdeodată au pornit contra lui o campanie de ponegrire

Inumindu-l vampirul care încearcă un monopoliu oprit de lege. Anii 1880—1890 au trecut cu procese mari contra statului și încercările contrariilor de a nimici Standard Oil Trust-ul lui Rockefeller. În fine s'a sesizat și parlamentul de afacerea monstră, însă nu a putut întreprinde nimic contra Trustului, în lipsă de dovezi. Abia în a. 1892 procurorul general al statului Ohio putu dovedi violarea legii anti-trust, și îi reuși scoaterea Companiei Ohio din Trust. Atunci conducătorii Trustului, care nu avea statute sau măcar o contabilitate ordonată, hotărîră dizolvarea. Aceasta însă nu s'a efectuat niciodată în mod definitiv și în a. 1898 apăru în locul lui „Standard Oil Co of New Jersey” cu un capital de 100 mil. dollari. În Decembrie 1911 a fost dizolvat și acest trust pe baza legii anti-trust a lui Sherman fără ca singurăticele componente să sufere vreo schimbare. Din contră, războiul mondial din 1914 aduse o prosperitate și mai mare.

Rockefeller se retrage în a. 1895 de la conducerea afacerilor, rămîne însă nominal și mai departe președintele confornului, până în a. 1911. La epoca aceasta confornul îngloba societăți cu un capital total de 6.5 miliarde dollari. Dar Rockefeller nu s'a angajat numai în afaceri de petrol, ci a activat și în multe societăți feroviare și de electricitate, bănci (National City Bank, înființată de el), societăți de navigațiune și împrumuturi de stat pe o mare scară. Se zice că aceste din urmă le făcea cu scop de mituire, cu toate că în baza legii nu i se putea imputa nimic. În epoca aceasta de mare expansiune, el dispunea de 40% din totalul activelor economiei naționale americane. Lăsamântul acestui om, pe atunci cel mai bogat din lume, totuși abia a depășit 100 mil. dollari. Grosul averii sale a mers încă pe când trăia, în fundațiuni, și în mâinile fiului său John D. Rockefeller jun., cărui i-a pus la inimă nu atât înmulțirea averii imense ce i-a predat, ci conservarea ei.

MERCATOR.

Cari societăți comerciale au de purtat Cartea Mare (Maestrul)?

De vreme ce cu Decretele-Legii din 23 Aprilie a. c. taxele cuprinse în Art. 4—13 din Legea timbrului au fost majorate la dublu, și ca urmare timbrarea suplimentară a registrelor a devenit obligatorie, se pune iarăși întrebarea, cari registre sunt obligatorii pentru diferitele categorii de întreprinderi. În genere, răspunsul la această întrebare îl putem avea din însuși legile existente. Cu toate acestea s'a discutat mult timp,

dacă obligativitatea purtării „Maestrului” persistă pentru toate societățile comerciale, sau numai pentru societățile pe acțiuni, societăți în comandită pe acțiuni și alte formațiuni cuprinse sub numirea de „asociațiuni”, ca societăți personale comerciale și în comandită simplă. Fiscul a înclinat mult timp la interpretarea cuvântului „asociațiuni” din Legea timbrului în așa fel, că toate societățile amintite în Codul comercial sunt obligate de a purta Cartea Mare (Maestrul) și a o timbra. Chestiunea aceasta a format adeseori obiectul de adrese înaintate Camerelor de Comerț. În urma acestor reclamațiuni a urmat în a. 1943 o lămurire a acestei chestiuni. Subsecretariatul de stat pentru Comerț și Industrie Direcțiunea comerțului intern, a emis un circular sub Nr. 151.475 din 13 Noiembrie 1943, în care se arată că Ministerul de Finanțe cu adresa Nr. 414.980 din 28 Oct. 1943 a încredințat Subsecretariatul de Stat că prin circularul Nr. 414.099 din 24 Sept. 1942 către Administrațiile financiare s'a stabilit că Legea Timbrului lucrează cu aceleași principii ca și Codul comercial, deci în acest caz societățile în comandită simplă și societățile cu răspundere limitată sunt ținute a purta numai Jurnalul și Inventarul, nu însă și Cartea Mare (Maestrul). Copierul prescripționat de Codul comercial nu e supus timbrului. Pentru societățile pe acțiuni obligativitatea purtării Cărții Mari este cuprinsă în legile lor speciale de organizare.

În caz de alarmă aeriană graba și lipsa de disciplină pot provoca mai multe accidente decât bombele avioanelor inamice.

*

Vă iubiți copii? Vă iubiți părinții și rudele? Camuflați bine ferestrele, ușile, curțile — de lumină etc. — Orice neglijență a voastră o vor plăti scump și ei.

*

Nu folosiți ascensoarele după darea alarmei. La o întrerupere a curentului electric, riscați să rămâneți între etaje și să vă prindeți și mai mult viteza.

*

Pregătește-ți din vreme o valiză cu actele de identitate, precum și cu alimente și rușări de schimb pentru două trei zile, pe care s'o poți lua cu tine la adăpost. Fără-acum, mâine ai să te căești, va fi poate prea târziu.

CRONICA.

Impozitul „statistic” trebuie plătit, conform unei comunicări a Ministerului de Finanțe, până la 30 Iunie a. c. de toți locuitorii țării de la 21 până la 60 ani.

*

Piese de 2000 Lei. B. N. R. reaminteste că biletele de Lei 2000 care se găsesc acum în circulație, au două înfățișări diferite. Privite în zăre tipul 1 prezintă capul lui Traian în profil, într'un cerc alb aflat în mijlocul bilețului; tipul 2 are pe toată suprafața bilețului o serie continuă de scuturi, purtând una din înfățișările B. N. sau R. Aceste din urmă mai prezintă în jumătatea din dreapta, o serie de firsoare colorate. Publicul nu trebuie să facă nicio deosebire între tipurile de bilete descrise mai sus.

*

Bonuri de casă. Printr'un decret-lege cantitatea în circulație a bonurilor de casă a fost sporită cu zece miliarde, la 60 miliarde Lei. Bonurile acestea, după cum practica a dovedit, sunt un mijloc de plată foarte convenabil, purtând și o dobândă de 4%. Fără să contribuie la inflație, ele ajută în mod eficient producția și circulația mărfurilor.

O inovație prezintă crearea de două feluri de bonuri, spre deosebire de bonurile „la purtător”, anume bonuri nominative și nominative transmișibile prin gir. Aceste din urmă se transmit ca cecurile, prin simplă semnătură.

*

Activitatea pieții. Intensificarea războiului a adus cu sine o încetinire în activitatea băncilor. Aceasta se manifestă mai cu seamă în reducerea operațiunilor de credit, rămânând în continuare numai finanțarea obiectivelor existente. Nu se mai fac decât sporadic urcări de capitaluri, fie cu numerar, fie prin reevaluarea activelor. În schimb depunerile continuă a se acumula într'un ritm lent dar constant, dovada cea mai bună, că încrederea publicului s'a consolidat. Același fenomen se observă și la depunerile în Conturi Curente Creditoare. De fapt, băncile noastre au devenit extrem de prudente și migăloase în administrarea capitalurilor încredințate lor. Urmasarea este o reducere simțitoare în acordarea de împrumuturi noi, fie ipotecare, fie pe gaj comercial. Publicul, obișnuit până acum cu o mână de mână mai largă a creditului, a devenit și el mai prudent și mai circumspect în înțelegerea de întreprinderi noi, punându-se astfel frâu unor spe-

culăsturi prea avântate. Este numai în folosul economiei generale.

Se observă o acalmie și în sectorul mobilitar. Detentorii de efecte, în lipsă de amatori, sunt de prezent constrânși a-și păstra stocurile.

Noua situație a pieții a îndemnat băncile la schimbarea orarului lor, care pare a fi influențat și de buletinele aerospațiale.

Este interesantă și deplasarea ce se observă în comerț, în legătură cu evacuarea regiunilor primejdive și a orașelor supuse bombardamentelor.

Știm că satele sunt azi preferate orașelor, ca loc de refugiu pentru copii și mamele lor. Dar și oștile din diferite centre, au fost plasate în sate mai mult sau mai puțin îndepărtate de regiunile petrolifere, noduri de cale ferată mai importante, sau alte obiective mai primejdive. În fine și refugiații fac o bună parte din mișcarea demografică. Toată populația aceasta a dat un nou aspect multor sate. Ele au fost în scurtă vreme populate de meseriași care până acum evitau satele. Intelectualii, cu trebuințele lor ce le impune civilizația, au dat puțină de existență pantofarilor, croitorilor, coafurilor etc., care și ei au fost evacuați și se găseau în fața mizeriei. Astfel răul comun, a dezvoltat o solidaritate care pentru multe existențe a devenit o salvare.

*

Lord Montague Collett Norman. Din Anglia ne vine știrea, că lordul Montague Norman, finanțarul cel mai de frunte din țară, se retrage de la conducerea Băncii Angliei. El a deținut acest post de însemnătate mondială timp de 24 ani. Se poate spune, că el a creat postul de guvernator al Băncii Angliei, căci înaintea sa guvernatorii se succedau în intervale scurte, așa încât nu puteau construi un program financiar pentru lungă durată.

Sfertul de veac cât a condus destinele finanțare ale Angliei, a fost una dintre epocile cele mai agitate ale istoriei. Lui i a revenit rolul de a aranja datoritiile din reparăsturi. Se susține de unii, că prin comercializarea acestora, el ar fi provocat criza de credit din a. 1930. Tot el a devalorizat lira sterlină, aducând-o în a. 1931 la paritatea de aur a dolarului.

Urmasul său este Sir Caffe de Cairncatto.

*

Bancnotele brune de 1000 Lei cu cele două țărânce în mijloc, Banca Națională le mai primește spre preschimbare până la 31 August a. c. După această dată își pierd orice valoare.

Evreii în Ungaria. În 1938 Evreii dețineau în Ungaria 2½ mil. jugăre pământ. Trei sferturi din totalul arândoșilor erau Evrei.